

Rapport 2022:4

Postcovid i praktiken

En kartläggning av vården och omsorgen
av personer med postcovid

Sammanfattning

► vård- och
omsorgsanalys

Innehåll

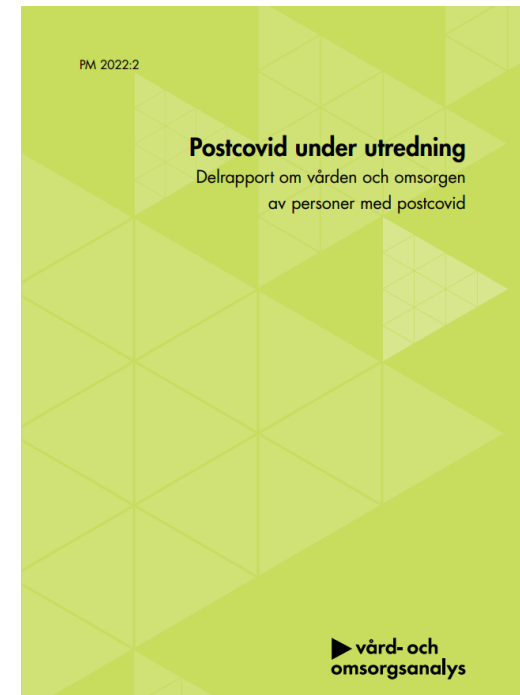
Bakgrund, uppdrag och genomförande

Våra resultat

Slutsatser och rekommendationer

Projektet ska kartlägga vården och omsorgen för personer med postcovid

- Vissa personer får kvarstående eller sena symtom efter en covid-19-infektion. Detta kallas för postcovid.
- Vi har fått uppdrag att kartlägga eventuella regionala skillnader i vården och omsorgen vid postcovid.
  - Utgångspunkten är att vård och omsorg ska vara jämlik, jämställd och tillgänglig för alla i hela landet.
- Uppdraget delredovisades den 31 mars 2022 och slutredovisades den 3 oktober 2022.

Postcovid är ett samlingsbegrepp

Symtombilden varierar mellan personer med postcovid

- Ofta flera symtom samtidig.
- Symtomen varierar över tid.
- Olika stor påverkan i det dagliga livet.
- Viktigt att komma ihåg den stora variationen i sjukdomsbild i analyser och tolkning av resultat.

Vi vet inte hur många som har postcovid i Sverige idag

- Det finns ingen heltäckande statistik över antalet personer som har postcovid.
- Vi vet inte hur många som har haft covid-19.
- Postcovid har definierats på olika sätt.
- Svårt att dra generella slutsatser utifrån de forskningsstudier som genomförts.

Våra frågeställningar

Kartläggning av hur behoven hos personer med postcovid tas tillvara

- Vilka behov har personer med postcovid?
- Hur upplever personer med postcovid att deras behov möts i vården?
- Sker vården på ett jämlikt sätt utifrån olika gruppers behov?
- Hur tillgodoses anhörigas behov av delaktighet och stöd?

Kartläggning av regionernas organisation av vården och omsorgen för personer med postcovid

- Finns det regionala skillnader i vården av personer med postcovid?
- Vad beror skillnaderna på och vad får de för effekter?
- Finns det regionala skillnader i organiseringen av den vård som erbjuds barn med postcovid?
- Finns det regionala skillnader i omsorgen för personer med postcovid?

Kartläggning av kvaliteten i vården och omsorgen av personer med postcovid

- Hur kan kvalitet i postcovidvården definieras?
- Hur ser eventuella regionala skillnader i kvalitet i vården av personer med postcovid ut?

Kartläggning av kunskapsstyrningen i vården och omsorgen för personer med postcovid

- Hur används de kunskapsstöd som tagits fram nationellt inom vården och omsorgen?

Vi har gjort en enkät och intervjuer

Enkätstudie till befolkningen via en befolkningspanel

- Cirka 1 400 svar från personer med postcovid.
- Cirka 1 000 svar från personer som varit i kontakt med vården under pandemin.
- Cirka 500 svar från anhöriga till personer med postcovid.

Intervjuer

- Regionernas förvaltningar.
- Postcovidmottagningar.
- Svenska Covidföreningen.

Slutsatserna baseras också på resultat från vår delrapport *Postcovid under utredning* PM 2022:2

Vi har olika förutsättningar att kartlägga regionala skillnader

- Vi kartlägger vilka regioner som har postcovidmottagningar, hur de arbetar och vilka kompetenser som finns.
  - Vi kan inte säga vilka effekter organiseringen får för patienterna.
- Vi undersöker regionala skillnader i vilken utredning, behandling eller rehabilitering personer med postcovid får.
  - Vi kan inte analysera skillnader i kvalitet när det gäller hälsoutfall för patienten.
- Vi undersöker patienternas upplevelse av vården, exempelvis personcentrering och tillgänglighet.
  - Vi kan inte analysera regionala skillnader i patienternas upplevelser eller skillnader i medicinska utfall.

Våra resultat

Personer med postcovid upplever att de inte får tillräcklig vård

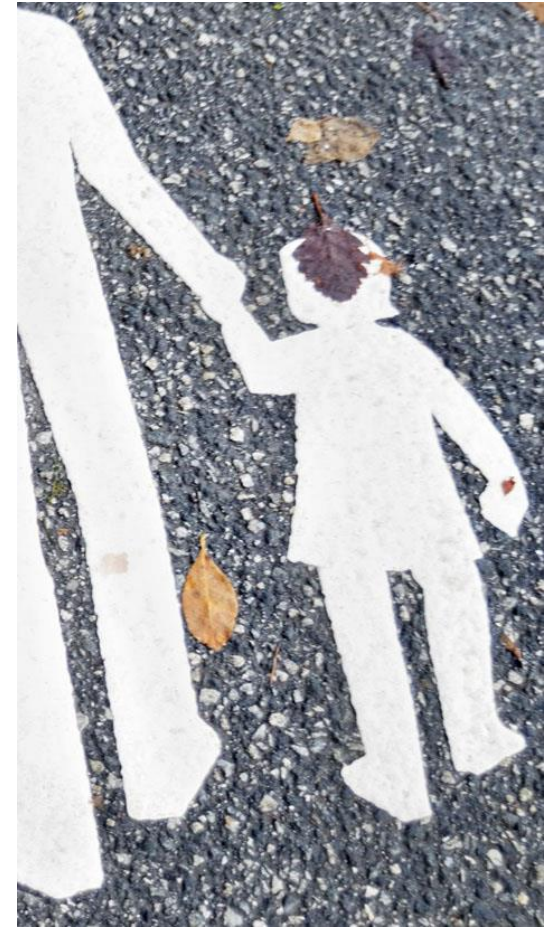
- Många med postcovid upplever att de inte får den vård som de behöver.
  - Vi kan inte utvärdera medicinskt utfall.
  - Vi ser brister när det gäller patientcentrerade mått.
- Tre undergrupper har framförallt sämre erfarenheter:
  - De som har haft symtom i mer än 12 månader.
  - De som har stor påverkan i vardagen.
  - De som blev sjuka i covid-19 tidigt under pandemin.
- Personer som besökt en postcovidmottagning har bättre upplevelser av vården.
- Barn med postcovid och deras föräldrar upplever liknande brister som de vuxna.

Bristerna är tidigare kända problem i vården och är brister även för andra grupper men verkar ha blivit mer uttalade för personer med postcovid och eventuellt som en konsekvens av pandemin.

Anhöriga får inte det stöd som de behöver

- Hela familjen kan behöva stöd om någon får postcovid. Det är särskilt viktigt att ge stöd till barn som är anhöriga.
  - Två av fem av de anhöriga som besvarat vår enkät upplever att postcovid påverkat deras livskvalitet negativt.
- Anhöriga har inte fått vara delaktiga i vården och information i den utsträckning som de önskar.
- Anhöriga har önskemål om att få mer kunskap om postcovid.
  - Exempelvis genom föreläsningar och utbildningar riktade till anhöriga.
- Postcovidmottagningarna gör vissa insatser till anhöriga men det motsvarar inte anhörigas behov fullt ut.

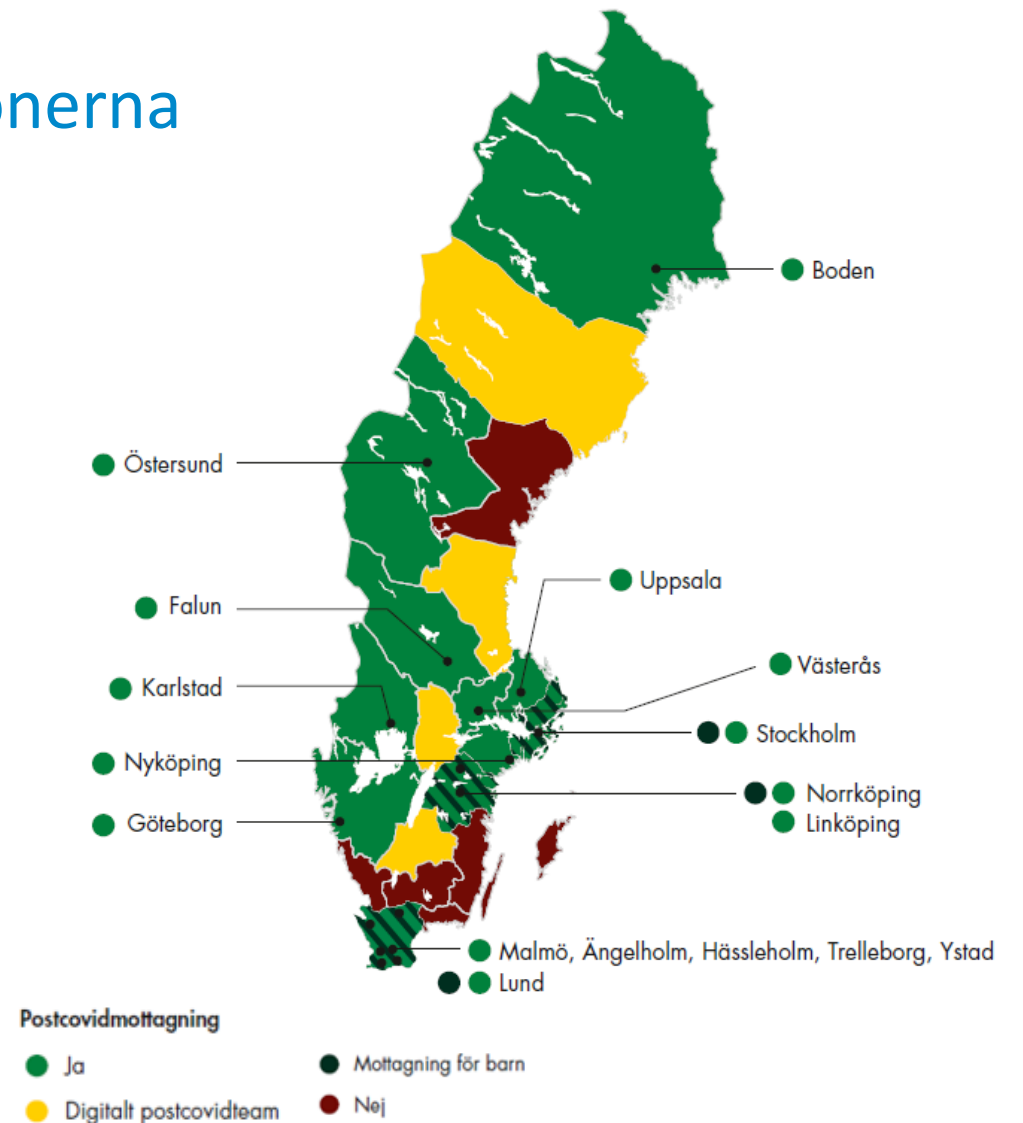

Vårdens organisering skiljer sig mellan regionerna

- Primärvården är basen i postcovidvården i alla regioner.
- Omkring hälften av regionerna har specifika postcovidmottagningar för vuxna.
- Mottagningarnas uppdrag och arbetssätt skiljer sig åt.
  - Skillnaderna har många bakomliggande orsaker och ger förutsättningar att utvärdera olika arbetssätt.
  - Vi kan inte säga vad skillnaderna får för effekt på medicinska resultat eller vad som är en optimal organisering av vården.

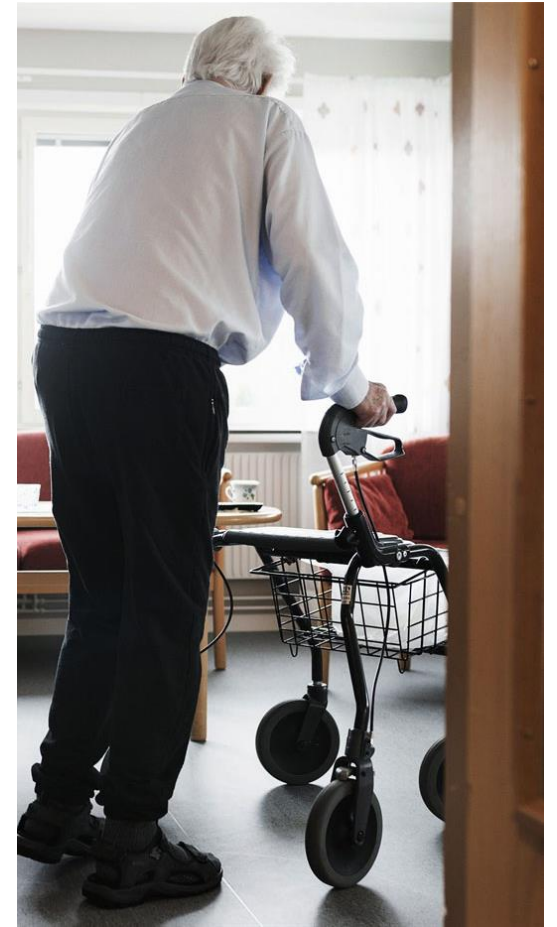

Flera regioner ser över organiseringen av postcovidvården.

Få fall av postcovid upptäcks inom omsorgen

- Omsorgspersonalen behöver känna igen symtom och upptäcka behov av insatser vid postcovid och samverka med vården.
- Få personer inom omsorgen får vård på postcovidmottagningarna.
- Insatser inom omsorgen till personer med postcovid är de samma som insatser till andra grupper.
- Det kan eventuellt finnas ett behov av att ytterligare utreda orsakerna till att personer inom omsorgen inte får diagnosen postcovid.
  - Vi har inte haft möjlighet att undersöka kompetensen om postcovid bland omsorgspersonalen, eller förekomsten av eventuella stödmaterial i kommunerna.

Patientcentrerade mått är centrala i uppföljningen av kvalitet

Vad är kvalitet i postcovidvården?

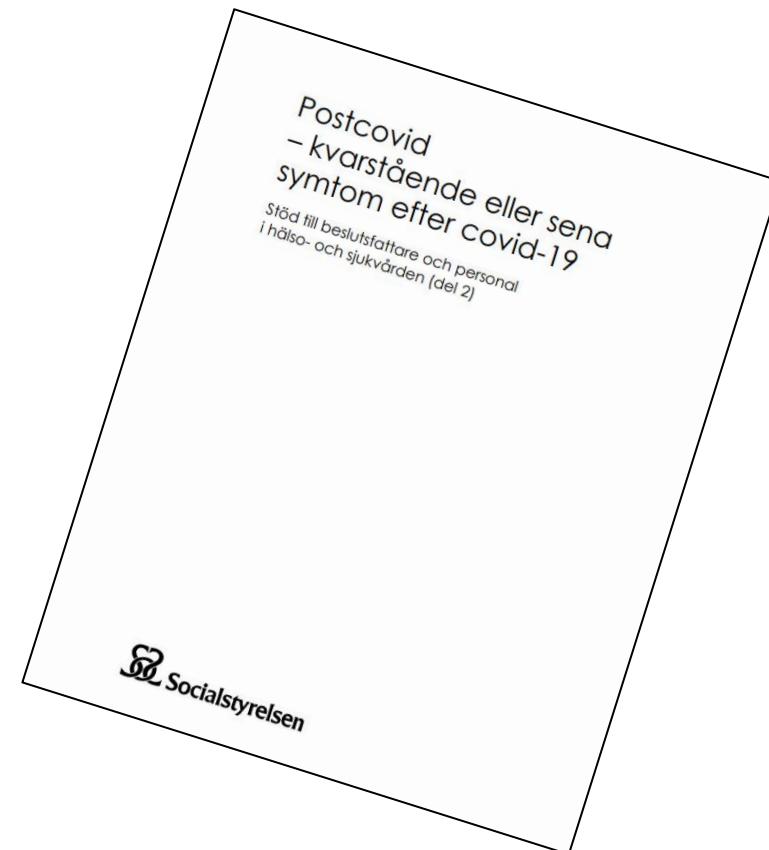
- Svårt att identifiera medicinska utfallsmått som återspeglar kvalitet i vården utifrån dagens evidensläge.
- Patientcentrerade mått framstår som centrala i uppföljningen av kvalitet.
  - Personcentrerad vård, trygghet i patientmötet, bra kommunikation med vårdpersonalen.
  - Tillgång till vård i rätt tid, tidiga insatser utan långa väntetider, stöd till egenvård.

Finns det kvalitetsskillnader i vården?

- Vi saknar förutsättningar att kartlägga kvalitetsskillnader mellan regioner fullt ut.
  - På nationell nivå ser vi brister i de patientcentrerade måtten.
  - Skillnader i vilken vård personer har tillgång till och vilken behandling som erbjuds kan ha effekt på kvaliteten i vården, men vi kan inte mäta effekter på hälsoutfallet.

Kunskapsstöden har använts för arbetet med vårdens organisering men mer kunskap behövs

- Flera aktörer har tagit fram kunskapsmaterial om postcovid.
- Regionerna har framförallt två användningsområden för de nationella stöden:
  - Arbetet med att organisera vården.
  - Som underlag till regionala kunskapsstöd.
- Regionerna har till viss del tagit fram egna kunskapsstöd. Kunskapsstyrningsorganisationen har varit till hjälp i detta arbete.
- Generellt har få insatser gjorts för att införa de nya kunskapsstöden i vården.
- Behov av ytterligare kunskap.

Slutsatser och rekommendationer

Vi kommer fram till tre huvudsakliga slutsatser

Postcovidvården behöver kontinuerlig utveckling av kunskap.

- Det är viktigt att det finns kunskapsstöd om postcovid, de nationella stöden hade troligen behövts ännu tidigare under pandemin.
- Regionerna måste ha tydliga strategier för kunskapsstyrning och skapa förutsättningar för att kunskapen ska användas i vården.
- Genom att följa upp vården till personer med postcovid kan regionerna öka kunskapen om effekten av olika arbetssätt och organisering.

Postcovidvården behöver kontinuerlig utveckling av kunskap.

Lärdomar om kvalitetsaspekter i postcovidvården kan bidra i utvecklingen av andra delar av vården.

- Det går att dra lärdomar av arbetet på postcovidmottagningarna när det gäller kvalitetsaspekter som bemötande, information och delaktighet.
- Det kan bidra till att utveckla omhändertagandet i primärvården och vården av andra grupper med liknande behov.

Postcovidvården behöver kontinuerlig utveckling av kunskap.

Lärdomar om kvalitetsaspekter i postcovidvården kan bidra i utvecklingen av andra delar av vården.

Särskilt betydelsefullt med personcentrering i vården av personer med postcovid.

- Kommunikationen i vården behöver anpassas utifrån patientens förväntningar och upplevda behov.
- Behandlingsresultat och jämlikhet i vården påverkas av patientens delaktighet och tillgång till information.

Utifrån våra slutsatser lämnar vi fyra rekommendationer

Regeringen och regionerna bör säkerställa att kunskapsstöden utvecklas och verka för att de används.

Regionerna bör utvärdera postcovidmottagningarnas verksamhet och dra lärdomar till andra delar av hälso- och sjukvården och till andra grupper med liknande behov.

Regionerna bör utveckla erfarenhetsutbytet inom postcovidvården.

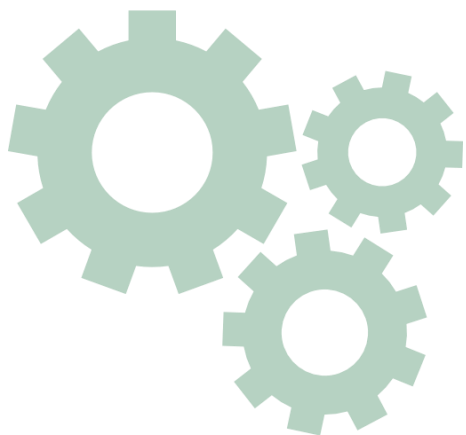
Regeringen och regionerna bör stärka vårdens förutsättningar att arbeta personcentrerat i vårdmötet.

Regeringen och regionerna bör säkerställa att kunskapsstöden utvecklas och verka för att de används.

- Det omfattar att tillgängliggöra kunskap, ta fram rekommendationer och nationella och regionala kunskapsstöd utifrån det aktuella kunskapsläget.
- Regeringen, genom relevanta myndigheter, och regionerna bör ta vara på lärdomar från SBU:s arbete med att tillgängliggöra kunskap.
- Regionerna bör också sprida kunskapen och verka för att den används i vården.
- Arbetet måste prioriteras utifrån forskningsläget, antalet personer med postcovid och det förväntade vårdbehovet.

Regionerna bör utvärdera postcovidmottagningarnas verksamhet och dra lärdomar till andra delar av hälso- och sjukvården och till andra grupper med liknande behov.

- Regionerna bör utvärdera de processer och arbetssätt som etablerats på postcovidmottagningarna.
- Arbetssätten behöver utvärderas för att säkert se vilka effekter de får på både kort och lång sikt.
- Syftet ska vara att ta vara på erfarenheter som kan användas för att förbättra vården för personer med postcovid generellt samt vården för andra grupper som har liknande behov.
- Tillgång till data är nödvändigt för att man ska kunna utvärdera vården och effekterna av olika arbetssätt. Regeringen och regionerna måste verka för god datakvalitet och tillgång till data.

Regionerna bör utveckla erfarenhetsutbytet inom postcovidvården.

- Vi rekommenderar att regionerna gör mer för att utbyta erfarenheter med varandra, med ett större utbyte mellan olika professioner och specialiteter.
- En insats kan vara att skapa ett forum där regionerna möts och delar kunskap och erfarenheter som de har fått i postcovidvården.
- Syftet är att möta regionernas efterfrågan på kunskap om hur andra har organiserat vården och utformat vårdprocessen.
- Regionerna bör även överväga att ta fram ett kunskapsstöd för postcovidvården, för att erbjuda alla patienter god och jämlik vård.

Regeringen och regionerna bör stärka vårdens förutsättningar att arbeta personcentrerat i vårdmötet.

- Regeringen och regionerna bör göra insatser för att förbättra förutsättningarna för vårdpersonalen att arbeta personcentrerat i vårdmötet.
- Förutsättningar för ett bra vårdmöte relaterar både till forskning, utbildning och resurser i vården.
- Insatserna bör syfta till att öka kompetensen i omhändertagandet, vilket inkluderar vårdpersonalens sätt att kommunicera med patienter.
- Det behövs kunskapsbyggande arbete för att öka förståelsen om vårdpersonalens beteende i olika situationer, i synnerhet situationer där det saknas kunskap om patientens tillstånd, såsom vid postcovid.
- Utöver stärkt kompetens behöver vården också ha tillräckliga resurser, där tid i patientmötet är en viktig faktor.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

www.vardanalys.se

registrator@vardanalys.se

[@vardanalys](https://twitter.com/vardanalys)

Siri Lindqvist Ståhle

Siri.stahle@vardanalys.se

Erik Antonsson

Erik.antonsson@vardanalys.se